

AP PHOTO / LEHTIKUVA

Huuhaa-väitteitä Australian metsäpalojen aiheuttajista

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia yritetiin vähätellä.

JUHA LEINIVAARA

VUODEN VAIHTUESSA saimme todistaa suurta tuhoa: Australian valtavat maastopalot olivat maailmanlaajuisen uutisoinnin kohteena useita kuukausia. Paloista syntynyt keskustelu osoitti, että tiedotusvälineissä ei aina turvauduta todellisiin asiantuntijoihin.

Australian luontoon on aina kuulunut maastopalojen säännöllinen rytmi. Metsiin ja tasangoille on kehittynyt puita ja puskia, joiden kuuluukin palaa jossain vaiheessa kasvuun. Näin taataan entistä vihreämpi kausi palojen jälkeen. Luonnon kiertokulkuun kuuluva tulen ja jälleenkasvun vuorottelu on kuitenkin muuttumassa entistä rakkemmaksi. Ilmastonmuutoksen myötä yleistyy kiertokulun toinen osapuoli, tuli.

Jo ennen paloja tutkijat ennustivat, että olosuhteet muuttuvat entistä vaikeammiksi. Kuivat kaudet pitene-

vät. Sateet vähenevät. Valtiolla on edessään suuria haasteita. Palontorjunnan resurssit eivät tule riittämään.

NELJÄN MILJOONAN HEHTAARIN MEGAPALO

AUSTRALIAN MITTAUSHISTORIAN KUUMIN ja kuivin vuosi oli 2019. Kuivan kauden koittaessa lämpötilat kohosivat kaupungeissa yli 40 asteeseen, paikoin jopa 45 asteeseen. Viimeisen 30 vuoden aikana vuosittaiset syyskauden sateet ovat vähentyneet noin 15 prosenttia.

Vuoden 2019 loppupuoliskolla syttyi useita maastopaloja. Helleaalto jatkui. Kovat tuulet levittivät kekäleitä pitkälle. Maastopalot laajenivat ja yhtyivät toisiinsa. Lopulta savupilvet peittivät joissakin osavaltioissa koko taivaan aamusta iltaan. Savu kantautui aina Uuden-

Seelannin jäätiköille asti. Jäätiköt värjäytyivät noesta ruskeiksi.

Tammikuun alussa useissa kaupungeissa suoritettiin joukkoevakuointeja. Armeija kutsuttiin apuun sammu-
tustoihin. Uuden Etelä-Walesin osavaltio julisti seitsemän päivän pituisen hätätilan. Tammikuun loppupuolella tulipaloihin oli kuollut ainakin 29 henkeä. Yli 2500 kotia oli tuhoutunut. Tuhkaksi palaneista sademetsistä eivät kaikki alueet välttämättä toivu lainkaan. Lehdistö käytti näistä yhteensä yli neljä miljoonaa hehtaaria kattaneista paloista nimeä ”megatulipalo”.

Kansainväliset uutiset käsittelivät Australian suurta tuhoa monta viikkoa. Aihe oli suosittu myös sosiaalisessa mediassa. Kaiken kommunikaation seassa esiintyi myös valheita, väärää tietoa sekä salaliittoteorioita. Toimittajat sekä viranomaiset joutuivat oikomaan erilaisia huhuja.

TIETOA OLI, MUTTA SIIHEN EI REAGOITU

ASiantuntijat olivat jo ennen megatulipaloa ennakoinneet, miten ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan Australian luontoon. Valitettavasti heidän vallassaan ei ollut päättää, miten ja millä resursseilla maa reagoisi maastopalojen ughiin. Annettuja varoituksia ei otettu vakavasti, ei edes Australian parlamentin tilaamaa arviota maastopalojen uhasta. Arviossa selvitettiin, miten vuosina 2002-2003 sattuneiden kuivien kausien maastopalojen tuhoja olisi voitu pienentää.

Yksi tärkeimmistä keinoista on polttaa puiden alle ker-
tyneitä kuivuneita oksia ja lehtiä pois. Tämä ennakoiva poltto olisi ehkä ollut laajemmin käytössä, mutta metsänhoidon polttotyöt vaativat tietynlaisia olosuhteita – muuten tällainen kulutus ei ole hallittavissa. Pitenevät kuivat kaudet vähentävät kulotukseen sopivia päiviä ja näin metsiin ja ryteikköihin pääsee kerääntymään entistä enemmän luonnon omia sytykkeitä.

Vuonna 2008 professori Ross Garnautin arviossa lueteltiin ilmastonmuutoksen Australialle tuomia ongelmia. Arviossa kerrottiin, että viimeistään vuonna 2020 tullaan huomaamaan erittäin vaikeiden maastopalojen vaarat. Metsäpalojen yleisyydessä nähtiin jo yli kymmenen vuotta sitten kasvava trendi: kuivuuden lisääntymisestä ja keskilämpötilojen noususta osattiin varoittaa monta vuotta ennen viime vuoden ennätyskuivuuksia.

Samat tiedot olivat useissa Australian hallitukselle annetuissa raporteissa, samoin kuin hallituksen itse tilaamissa raporteissa. Mutta tietoihin ei siis reagoitu. Eikä palomiesten ja palontorjuijen vaatimuksiin saada uudempaa ja isompaa kalustoa. Palojen vaarallisuus ja yleisyys olivat ajaneet palokuntien resurssit ääri-
rajoille. Silti pyydetyille sammutuslentokoneille ei myönnetty rahoitusta. Lentokoneet olisivat olleet parhain ja nopein keino aloittaa kaukana metsäteistä tehtävät sammutustyöt.

Myöskään kansallispuistojen määrärahoihin metsänhoidollisia kulotuksia varten ei tehty lisäyksiä. Vuonna 2012-2013 kulotuksia tehtiin 208 000 hehtaarin verran. Vuosina 2017-2018 niitä tehtiin enää 95 000 hehtaarilla.

VALHEITA, VÄÄRÄÄ TIETOA JA SALALIITTOTEORIOITA

Australian maastopaloista levisi myös paljon virheellistä ”tietoa”. Juorujen mukaan ennätyslaajat palot johtuivat tuhopolttajista. Tämän takia palojen yhteydessä ei siis mukamas voinut puhua ilmastokriisistä. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia yritettiin vähätellä.

Toki maastopaloja syntyi myös tuhopolttajien toimesta. Uuden Etelä-Walesin poliisin mukaan palokaute-
na nostettiin 24 syytettä tahallisuudesta palon syyttämiseksi. Yhteensä poliisilla oli tilastoissaan 207 maastopaloihin liittyvää tapausta, eli tahallisia tuhopolttoja oli tästä joukosta pieni vähemmistö. Silti saatettiin väittää jopa 200 tuhopolttajan olleen aiheuttamassa massatuhoja.

Enemmistö isoista maastopaloista oli kuitenkin salamoitten sytyttämiä. Kaukana teistä ja kulkureiteistä iskevän salaman sytyttämää paloa ei pääse nopeasti sammuttamaan, ja tästä seuraa laajalle alueelle leviävä maastopalo. Ihmisten sytyttämät palot taas ovat useimmiten asutusten läheisyydessä, jossa palokunta pääsee reagoimaan niihin nopeammin. Siksi suurimmat tuhot aiheutuvat luonnon sytyttämistä paloista.

Toinen yleinen narratiivi oli väittää, ettei ennätyskuivuus johtunut ilmastonmuutoksesta, vaan merivirtojen muutoksista. Väite oli ovelasti valikoitu. On nimittäin totta, että merivirtaukset olivat muuttuneet – ne olivat lämmenneet. Merivirtausten muutokset ovat ratkaisevassa asemassa Australian sateisiin. Kun meriveden lämpötilan nousee, sateet tulevat alas ennen mantereelle saapumistaan. Kolmesta merkittävästä merivirtauksien kiertokulusta tämä sadeveden vähyys sattui samaan aikaan kahden virtaukseen.

Kolmas yleinen väite asetti syyn poliittisen puolueen harteille: vihreät olivat ajattelemattomasti aiheuttaneet tuhot vaikeuttaessaan metsien kulotusta. Syy palojen laajuudelle löytyy vihreiden aikaansaamista rajoituksista metsänhoidossa. metsänhoitajat eivät enää saa tehdä tarvittavia kulotuksia uusien poliittisten rajoitusten takia. Lähde näille väitteille oli David Packmanin kirjoitus ”The Age” -lehdessä vuonna 2015. Siinä Packman syyttää vihreitä metsiin kerääntyneistä polttoaineista.

Kun väitettä toistavilta kysyttiin, missä ja milloin Vihreä puolue on saanut aikaan rajuja rajoituksia metsänhoitoon, ei vastauksia kuulunut. Kukaan syytöksiä esittäneistä ei ollut vaivautunut lukemaan vihreiden puolueohjelmaa. Sieltä löytyy metsänhoitoon liittyviä kohtia, joissa on mukana tarvittavina keinoina kulotukset ja hallitut palot.

Australian palo- ja pelastuskomission edustajat joutuivat erikseen huomauttamaan yleisölle, etteivät min-
kään puolueen edustajat pääse vaikuttamaan siihen, miten ja milloin metsänhoidossa tehdään polttotyöt. Kulottamista on yritetty tehdä myös uusien määräysten aikana, mutta siihen sopivia päiviä ei enää löydy tarpeeksi. Professori David Bowan Tasmanian yliopistosta kommentoi lehdistölle, että liian kuivina päivinä tehty kulutus on vaarallista. Myös silloin tulipaloja on karannut hallinnasta, ja ihmisiä on kuollut tällaisten kulotusten seurauksena. 🌍